

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง
อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร

**The Factors affecting the Quality of Life of Elderly People in Tai Thung
Sub-district Administrative Organization, Phichit Province**

ปิยพร ประสมทรัพย์ และ โชติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Piyaporn Prasomsab and Chot Bodeerat

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding author, E-mail : pypoy8076@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา คือ 1) ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง 3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.863 โดยเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุ จำนวน 315 คน จากการแทนค่าในสูตรของยามานะ ใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test และการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ โดยเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 คน โดยเลือกแบบจำเพาะจง วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โดยการสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผู้สูงอายุของที่มี สถานภาพ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกันทุกด้าน 3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้ 4 แนวทาง ดังนี้ (1) การวางแผนปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุและครอบครัว (2) การกำหนดมาตรการ แผนงานและนโยบาย เพื่อจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในครอบครัวของผู้สูงอายุ (3) การสร้างเครือข่ายการดูแลภายในชุมชน ผ่านการประสานความร่วมมือกับกลุ่ม อสม. ผู้สูงอายุและผู้นำชุมชน และ(4) การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ ผ่านการดูแลการบริการอย่างต่อเนื่องโดยการผสมผสานแบบองค์รวม

คำสำคัญ : ปัจจัยที่มีผล; คุณภาพชีวิต; ผู้สูงอายุ; องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง

Abstracts

The objectives of this research were to study: 1) the quality of life of the elderly in the Tai Thung Subdistrict Administrative Organization; 2) to compare personal factors with the quality of life of the elderly in the Tai Thung Subdistrict Administrative Organization; and 3) the guidelines. Improve the quality of life of the elderly in the Tai Thung Subdistrict Administrative Organization area Use a quantitative research methodology. The instrument used was a questionnaire with a conformance index of 0.863. Data were collected with 315 elderly people by substituting the values in the Yamane formula. The statistics were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test. F-test and qualitative research The tool used was an interview form, collecting data with 19 key informants by choosing a specific model. analyzed using analytical techniques by forming conclusions.

The results showed that 1) the quality of life of the elderly in Tai Sub-district Administrative Organization area 2) The elderly of different status and educational level had different opinions on the quality of life of the elderly in Tai Thung Sub-district Administrative Organization area, but not different in other aspects. 3) There are 4 guidelines for improving the quality of life of the elderly as follows: (1) laying out guidelines to promote stability in the life of the elderly and their families; (2) defining measures plans and policies to organize the physical environment within the elderly's family; (3) to build a care network within the community. through collaboration with the VHV, the elderly and community leaders; and (4) systematic health care for the elderly. through continuous service supervision through a holistic mix

Keywords : Factors Affecting; Quality f Life; Elderly People; Taithung Sub-District Administrative Organization

บทนำ

ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุมีตัวเลขเทียบเท่ากับประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศซึ่งถือว่ามียัตราการเติบโตเป็นอันดับ 3 ในทวีปเอเชีย รองมาจากประเทศเกาหลีใต้ และประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยได้เข้าใกล้สังคมสูงวัยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ขณะที่ตัวเลขของกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2562 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้น 66.5 ล้านคน เฉพาะผู้สูงอายุมีมากถึง 11.1 ล้านคนหรือคิดเป็น 16.73% ส่วนข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุข ระบุว่าใน พ.ศ.2563 ประเทศไทยมีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวนมากกว่า 12 ล้านคน หรือราว 18% ของจำนวนประชากรทั้งหมด และจะเพิ่มเป็น 20% ในปีพ.ศ. 2564 ซึ่งเห็นว่าประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว และกำลังจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าสำนักงานสถิติแห่งชาติ คาดการณ์ว่า ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวในปี พ.ศ.2565 และในปี พ.ศ. 2573 จะมีสัดส่วนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 26.9 ของประชากรทั้งประเทศในส่วนของรัฐบาลไทย ตามที่ได้กำหนดให้สังคมสูงวัยเป็นวาระแห่งชาติ และได้สานต่อแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ (พ.ศ.2545-2565) เตรียมพร้อมสังคมไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปีพ.ศ.2564 ซึ่งจากการประเมินผลแผนปฏิบัติการ ยังพบการดำเนินงานบางด้าน

ที่ต้องปรับปรุง เช่น การเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ และการคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้น คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ จึงได้ปรับแผนปฏิบัติการ (พ.ศ.2563-2565) ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของหลายหน่วยงาน โดยให้ความสำคัญกับประเด็นหลัก ได้แก่ 1.การรณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงความจำเป็นของการเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุ คนวัยทำงานมีความเข้าใจถึงการเตรียมตัวด้านต่างๆ เช่น รายได้ สุขภาพ ที่อยู่อาศัย สังคมมีทักษะเชิงบวกต่อผู้สูงอายุ ไม่มองว่าผู้สูงอายุเป็นภาระต่อสังคม การจ้างงานผู้สูงอายุเพื่อให้รู้สึกว่าตนมีคุณค่าตั้งแต่ปี 2564 ผู้สูงอายุจำนวน 1.95 แสนคนมีงานทำ กลุ่มผู้สูงอายุที่ครอบครัวยากจน จะเน้นให้ลูกหลานกลับมาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น และการปรับเปลี่ยนโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นสถานที่พัฒนาผู้สูงอายุในชุมชน การส่งเสริมการออมทั้งแรงงานในระบบและนอกระบบ เพื่อมีเงินไว้ใช้ในวัยเกษียณ และการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตหรือฝึกอบรมบุคลากรด้านผู้สูงอายุในระดับวิชาชีพอย่างเพียงพอและมีมาตรฐาน (กรมสุขภาพจิต, 2564 : ออนไลน์)

ผู้สูงอายุนั้นถือว่าเป็นกลุ่มประชากรที่เป็นปัญหาในหลาย ๆ ประเทศซึ่งในประเทศไทยได้ระบุไว้เป็นวาระแห่งชาติ ที่ทุกคนและทุกองค์กรต้องให้ความสนใจ เนื่องจากมีอัตราเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสรีระของร่างกาย การทำหน้าที่ของร่างกายลดลงทำให้เสี่ยงต่อการเกิดโรค โดยเฉพาะโรคเรื้อรังซึ่งเป็นปัญหาทางสุขภาพที่สำคัญของผู้สูงอายุในประเทศไทยมีผู้สูงอายุป่วยด้วยโรคเรื้อรังมากกว่าครึ่งคือร้อยละ 54.9 จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2546 – 2552 พบว่าโรคเรื้อรังที่ผู้สูงอายุเป็นมาก 3 ลำดับ คือโรคหัวใจและหลอดเลือด โรคของต่อมไร้ท่อ โรคระบบกล้ามเนื้อกระดูกและข้อ จากรายงานการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุไทย พบว่า ระดับสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางลบกับอายุ กล่าวคือ เมื่อผู้สูงอายุมีอายุมากมีแนวโน้มที่จะมี สุขภาพไม่ดีมีโรคประจำตัวเพิ่มขึ้น มีการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2550 พบว่าผู้สูงอายุประเมินภาวะสุขภาพของตนเองว่า มีสุขภาพดีเพียงร้อยละ 43 สุขภาพปานกลางร้อยละ 28.29 สุขภาพไม่ดี ร้อยละ 21.5 และสุขภาพไม่ดีมาก ร้อยละ 2.8 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อ สภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การพักผ่อนนอนหลับระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ การคมนาคม บทบาท และสัมพันธภาพ การที่ระดับภาวะ สุขภาพแตกต่างกันอาจทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุแตกต่างกันออกไป โดยคุณภาพชีวิต หมายถึง การรับรู้ความพึงพอใจและการรับรู้สถานะด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคมและสภาพแวดล้อมของบุคคลในการดำรงชีวิตในสังคม (จิราพร ทองดี และคณะ, 2557 : 90)

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2536 เป็นองค์กรในระดับท้องถิ่นมีบทบาทในการพัฒนา ยังรวมถึงการบรรเทาสาธารณภัย ส่งเสริมด้านกีฬาสาธนาวัฒนธรรม และการส่งเสริมการพัฒนาสตรีเด็กและเยาวชน ผู้

พิจารณาถึงกิจการอย่างอื่น ทำให้เห็นว่าภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนข้างต้นทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนดังจะเห็นได้จากการดำเนินการตามแผนการพัฒนาผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย โครงการจัดตั้งเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุ โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โครงการประชาสัมพันธ์สิทธิประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ (องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง, 2564 : 65)

จากความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ศึกษาการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่งโดยดำเนินการศึกษาตามองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในด้านร่างกาย ด้านจิตใจด้านเศรษฐกิจด้านความสัมพันธ์ ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม ตามกรอบแนวคิดขององค์การอนามัยโลก เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เหมาะสมในระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร คือ ประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง จำนวน 1,476 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง, 2564 : 65)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง จำนวน 315 คน โดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane, 1976 : 64)

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าพนักงานปกครอง นักพัฒนาชุมชน และเจ้าหน้าที่มีส่วนเกี่ยวข้องตัวแทนผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง จำนวนทั้งหมด 19 คน โดยสุ่มแบบจำเพาะเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับคะแนน ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการกำหนดรูปแบบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง โดยสอบถามใน 2 ประเด็น คือ 1) ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง 2) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง

2.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎี กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หรือค่าความสอดคล้อง (Index of Item–Objective Congruence) โดยค่าความสอดคล้องในแต่ละข้อนั้นมีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไปทุกข้อ และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) จากการแจกแบบสอบถาม 30 ชุด ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.869

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้ศึกษาขอหนังสืออนุญาตแจกแบบสอบถามจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอเก็บข้อมูลจากประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร

ขั้นที่ 2 จัดเก็บข้อมูลโดยออกทำการแจกแบบแบบสอบถามแก่ประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้แล้วทำการเรียกเก็บพื้นที่เมื่อเสร็จสิ้นการทำแบบสอบถาม

ขั้นที่ 3 ทำการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้กลับมาให้ได้ตามตัวอย่างที่ต้องการและนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์และสรุปข้อมูลออกมาเป็นประเด็นตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

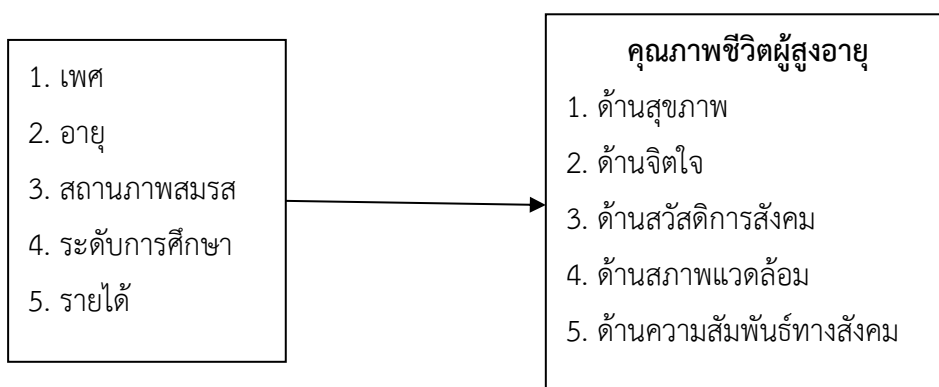
4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าร้อยละ (%), ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) คือ ค่าสถิติทดสอบ t-test (Two-Independent Sample Test) ค่าสถิติทดสอบ F-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance)

4.3 ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากภาคสนามเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โดยการสร้างข้อสรุป (Analysis Induction)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร มีดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง ภาพรวม

(n=315)

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านสุขภาพ	4.30	0.478	มาก
ด้านจิตใจ	4.23	0.514	มาก
ด้านสวัสดิการทางสังคม	4.19	0.515	มาก
ด้านสภาพแวดล้อม	4.33	0.500	มาก
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	4.39	0.511	มาก
ภาพรวม	4.29	0.429	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.429) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ และด้านสวัสดิการทางสังคม อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร

ตาราง 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง

(n=315)

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	-0.535	-	0.593	-	✓
อายุ	คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	-	0.795	0.497	-	✓

สถานภาพ	คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	-	2.326*	0.043	✓	-
ระดับการศึกษา	คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	-	4.207*	0.016	✓	-
รายได้	คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	-	1.556	0.200	-	✓

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้สูงอายุที่มี เพศ อายุ และรายได้ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง ไม่แตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ ไม่ว่าจะเป็นเพศไหน มีอายุเท่าไร หรือมีรายได้สูงขนาดไหน ต่างต้องดำเนินชีวิตประจำวันตามปกติ เป็นทุก ๆ วัน เช่นเดียวกัน ส่วนผู้สูงอายุที่มีสถานภาพ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในสถานภาพ ระดับการศึกษา มีความต่างกัน เช่น ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพโสด อาจจะมีความสนใจที่ค่อนข้างอยู่ในระดับต่ำกว่าผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรส เป็นต้น จึงมีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง ที่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) จำนวน 19 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่งานปกครอง นักพัฒนาชุมชน และเจ้าหน้าที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตัวแทนผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง อำเภอ ทับคล้อ จังหวัดพิจิตร จำนวนทั้งหมด 19 คน ผู้วิจัยสรุป แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้ 4 แนวทาง ดังนี้

1. การวางแผนปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุและครอบครัว
2. การกำหนดมาตรการ แผนงานและนโยบาย เพื่อจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในครอบครัวของผู้สูงอายุ
3. การสร้างเครือข่ายการดูแลภายในชุมชน ผ่านการประสานความร่วมมือกับกลุ่ม อสม. ผู้สูงอายุ และผู้นำชุมชน
4. การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ ผ่านการดูแลการบริการอย่างต่อเนื่องโดยการผสมผสานแบบองค์รวม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านสวัสดิการทางสังคม ด้านสภาพแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทางองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่งให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ โดยได้ดำเนินโครงการ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเข้าไปพัฒนา สนับสนุน ความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ เช่น โครงการจัดตั้งเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุ โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โครงการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ โครงการประชาสัมพันธ์สิทธิประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น เมื่อดำเนินโครงการแล้วเสร็จถึงเกิดผลสัมฤทธิ์เป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์ (2558 : 5) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมืองเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมืองเพชรบูรณ์ มีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีระดับคุณภาพชีวิตทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกายจิตใจสัมพันธ์สภาพทางสังคม และสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสิ่งแวดล้อมเท่ากัน และด้านสัมพันธ์สภาพทางสังคมตามลำดับ

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง พบว่า ผู้สูงอายุที่มี เพศ อายุ และรายได้ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง ไม่แตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ ไม่ว่าจะเป็นเพศไหน มีอายุเท่าไร หรือมีรายได้สูงขนาดไหน ต่างต้องดำเนินชีวิตประจำวันตามปกติเป็นทุก ๆ วัน เช่นเดียวกัน ส่วนผู้สูงอายุที่มีสถานภาพ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในสถานภาพ ระดับการศึกษา มีความต่างกัน เช่น ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพโสด อาจจะมีสภาพจิตใจที่ค่อนข้างอยู่ในระดับต่ำกว่าผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรส เป็นต้น จึงมีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง ที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของปัสมีใจ ไพจิตร (2558 : 157-179) ได้ศึกษาคุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าระดับคุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในภาพรวม และรายได้น้อยในระดับคุณภาพดี ได้แก่ ด้านสัมพันธ์สภาพทางสังคม ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสิ่งแวดล้อม ผลเปรียบเทียบ คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุจำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ วุฒิการศึกษา แหล่งที่มาของรายได้หลัก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่าง ทำให้คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้ 4 แนวทาง ดังนี้ 1) การวางแผนปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุและครอบครัว 2) การกำหนดมาตรการ แผนงานและนโยบาย เพื่อจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในครอบครัวของผู้สูงอายุ 3) การสร้างเครือข่ายการดูแลภายในชุมชน ผ่านการประสานความร่วมมือกับกลุ่ม อสม. ผู้สูงอายุและผู้นำชุมชน 4) การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ ผ่านการดูแลการบริการอย่างต่อเนื่องโดยการผสมผสานแบบองค์รวม ซึ่งทั้ง 4 ด้านนี้ต้องเน้นให้ผู้สูงอายุได้มีการพัฒนาตนเอง ทั้งทางกาย ทางสังคม ทางจิต และทางปัญญา โดยต้องจัดสวัสดิการทางสังคมเข้าไปสนับสนุนเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราวัฒน์ จันทสิทธิ์ และคณะ. (2561 : 28-37) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลเด่นชัย ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุเทศบาลตำบลเด่นชัยประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก 7 กลยุทธ์ คือ 1) ส่งเสริมการบริหารจัดการนโยบายจัดการศึกษาผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสู่การปฏิบัติ 2) ส่งเสริมการใช้งบประมาณในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต 3) ส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุเพื่อคุณภาพชีวิตและสามารถดำรงชีวิตในชุมชน 4) ส่งเสริมสถานที่และสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการจัดการศึกษา 5) พัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อกระบวนการเรียนรู้ 6) พัฒนาศักยภาพบุคลากรสำหรับการจัดการศึกษาผู้สูงอายุ และ 7) ยกระดับคุณภาพการประเมินผลการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลควรประชาสัมพันธ์ ข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุในหลายๆช่องทาง เช่น แผ่นพับ ใบปลิว ป้ายประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับทราบข่าวสารได้อย่างทั่วถึง
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมหรือสนับสนุนให้มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นสถานที่ใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีการเรียนรู้ร่วมกัน
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปร่วมพูดคุยตามบ้านของผู้สูงอายุให้อย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้รับทราบปัญหาได้กว้างขึ้น
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดโครงการจัดการความรู้แบบ KM การให้บริการที่ดี เพื่อเป็นการอบรมและพัฒนาศักยภาพในการให้บริการกับผู้สูงอายุ เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ให้กับผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง
- 5) องค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ให้บริการผู้สูงอายุตามแนวทางการพัฒนาการให้บริการแบบ Service Mind เพื่อให้การบริการของเจ้าหน้าที่มีคุณภาพ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรและการให้บริการกับผู้สูงอายุควรเป็นมาตรฐานเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรจะมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสรุปและหารูปแบบในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ผู้สูงอายุมีโอกาสเรียนรู้กระบวนการมีส่วนร่วมไปด้วย
- 2) ควรมีการศึกษาความรู้ความเข้าใจต่อคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่าง
- 3) ควรมีการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสนับสนุนและส่งเสริมของทางเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดกิจกรรมและโครงการเพื่อบรรจุไว้ในแผนพัฒนาของทางเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2564). ก้าวอย่างของประเทศไทย สู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2564. แหล่งที่มา: <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30476>.
- ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมืองเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. (รายงานการวิจัย). เพชรบูรณ์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง. (2564). แผนพัฒนาท้องถิ่น (2560-2565). พิจิตร: องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายทุ่ง.
- จิราพร ทองดี และคณะ. (2557). ภาวะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. 22 (3), 88-99.
- ปลื้มใจ ไพจิตร. (2558). คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. 2 (2), 157-179.
- จิราวัฒน์ จันทสิทธิ์ และคณะ. (2561). กลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุเทศบาลตำบลเด่นชัย” วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 13 (2), 28-37.
- Yamane, T. (1976). *Statistics: An introductory analysis*. (2nd ed.). New York : Harper and Row.